

در گفت و گوی «اقتصاد کرمان» با رئیس
اندیشکده تدبیر آب ایران بررسی شد

مولفه های حکمرانی موثر آب

* در حل مسئله بحران آب، سرمایه اجتماعی
می تواند معجزه کند

اقتصاد کرمان: سال ها بی تدبیری در حکمرانی آب ایران، کار به جایی رساند که حالا از بحران و فاجعه گذشته، سخن از پایان یک تمدن و تاریخ به میان می آید. اگر قدری از همتی که به بنیان گذاشتن اندیشکده تدبیر آب ایران گماشته شد و عزمی که در مسئولان استان در سال ۹۳ برای پیگیری مسایل آب دیده شد در تمام سالیان رفته وجود داشت و تدبیر و اندیشه ای صحیح به کار گرفته شده بود، یقینا امروز شرایط کاملا متفاوتی بر اقلیم کرمان حاکم بود. با اینهمه اما تدبیر برای آب و حکمرانی مطلوب در این زمینه همچنان به مطالبه عمومی بدل نشده و همین مسئله است که نگرانی بیشتری را هم برمی انگیزد. با سید احمد علوی رئیس اندیشکده تدبیر آب ایران در خاص ترین شرایط آبی دهه های اخیر استان به گفتگو نشستیم ایم که پیش روی شماست.

رئیس اندیشکده تدبیر آب ایران با بیان این مطلب که به عنوان مثال در چرخه سرمایه گذاری در تولید محصول پسته و تنها بر اساس تجربه و نه دانش به رقم ۳۲ هزار میلیارد تومان رسیدیم گفت: اما نتوانستیم با برنامه ریزی، این رقم را ثابت نگه داریم و یا افزایش دهیم چنانکه در حال حاضر سالانه از ۸ تا ۱۲ هزار هکتار از رده سرمایه گذاری خارج و خشک می شود.

سید احمد علوی ادامه داد: باید تصویر روشنی از وضعیت منابع آب استان در برابر دید مردم و مسئولان قرار گیرد تا هر تصمیم و رفتار جدیدی آگاهانه و اندیشمندانه باشد.

وی افزود: اینکه با چه برنامه و روشی در پی پایدار نگه داشتن آب خوان هایمان هستیم اهمیت دارد، به عنوان مثال وقتی در رفسنجان به میزان دو سوم آب در حال برداشت است، با چه روشی می خواهیم آن را به یک سوم کاهش دهیم که تنها راه آگاهی مردم و مشارکت مردم است و با طرح های پلیسی، کاری از پیش نخواهیم برد.

حکمرانی موثر آب

وی گفت: رویکرد اندیشکده، حکمرانی موثر آب است چرا که از دهه ۴۰ به بعد بدترین حکمرانی آب را داشته ایم و بدترین نتایج را هم به دست آورده ایم تا آنجا که از ۶۰۹ دشت موجود و آبخوان ما، بیش از ۳۰۰ دشت، ممنوعه و بحرانی شده است.

وی بیان کرد: پدیده نشست زمین و از بین رفتن کیفیت آب زیرزمینی از نتایج این بی تدبیری ها و حکمرانی ضعیف است و عوامل دیگری مانند تکنولوژی چاه عمیق نیز به این فاجعه کمک کرده است.

وی تصریح کرد: البته ایراد اساسی از ما بوده که به جای بهره بردن از تکنولوژی، آن را بر خود مسلط کرده ایم. علوی افزود: شاخص ترین مشکل در حکمرانی آب

اما دخالت دولت و کنار زدن همه ذینفعانی است که می توانستند در کنار دولت به یک حکمرانی خوب کمک کنند. در یک حکمرانی خوب، شرایط به گونه ای پیش نمی رود که ذینفع احساس کند حقش را از جیب دولت برمی دارد به عنوان مثال فردی که بیش از حد مجاز، آب از چاه برداشت می کند، استدلالش این باشد که اگر من استفاده نکنم، شخص دیگری استفاده می کند.

علوی با بیان اینکه در حالی که اکنون بدترین فاجعه را در دشت رفسنجان تجربه می کنیم اما باز هم نهال کاری پسته ادامه دارد، گفت: تولید پسته اکنون به هکتاری ۴۰۰ کیلو رسیده و به جای اینکه ۴۰۰ کیلو را به ۲ تن تبدیل کنیم شاهد خشک شدن باغ های ۵۰-۶۰ ساله هستیم و همزمان باغ های جدید کاشته می شود.

وی با تاکید بر لزوم بهره گیری از مشارکت مردمی برای مدیریت منابع آب یادآور شد: بازرسی یک دشت و پهنه آبی را می توان با تعریف یک چارچوب همکاری و مبادله موافقتنامه به شکل های همان دشت با رعایت شاخص های نظارتی سپرد.

وی تصریح کرد: در مورد آب تنها یک راه داریم آن هم درگیر کردن همه ذینفعان و ذی مدخلان در روند تصمیم گیری و تصمیم سازی مشابه آنچه سال ها در مدیریت قنات ها تجربه کرده ایم، است چرا که دولت هر زمان و هر کجا انحصار ایجاد کرده، زمین گیر شده است.

علوی گفت: بر این اساس، اندیشکده، حکمرانی موجود آب کشور را بررسی کرده و به شکاف ها و خلاء های اساسی در این زمینه رسیده است که مشارکت، مشروعیت و قانون مداری مهمترین آنهاست. وی بیان کرد: به استناد مشروعیت، باید هر تصمیمی که گرفته می شود، پشتوانه اجرایی داشته باشد و مشمول ملاحظات دیگر نشود، چنانکه وقتی می بینیم منطقه ای ممنوعه است اما تصمیم گرفته شده در مورد آن اجرایی نمی شود، مشروعیت مورد نظر، خدشه دار شده است.

وی تاکید کرد: راحت ترین و اساسی ترین راه، داشتن قوانین شفاف است و آسیب